

Posudek oponenta na rigorózní práci

Projevu autonomie vůle zůstavitele v dědickém právu – srovnávací studie

Autor: Mgr. Aneta Štěpánová

1. Autorka zvolila aktuální téma. Právní úprava testovací svobody jakožto specifického projevu autonomie vůle prodělala od dob účinnosti ABGB oscilatorní vývoj mezi maximalistickým pojetím všeobecného zákoníku občanského akcentujícího zůstavitelovu vůli, přes redukcionistické tendence občanských zákoníků z let 1950 a 1964 až po současnou právní úpravu opět směřující k extenzivnímu pojetí testovací svobody. Autorka nazvala práci jako srovnávací studii, přičemž se zaměřila na historickou komparaci. Z hlediska aktuální prozkoumanosti autorkou zvolené oblasti lze konstatovat, že předchozí právní úpravy jsou v zásadě zcela probádané a to jak po pozitivistické, praktické ale též právněhistorické stránce. Mnohé závěry publikované k předchozím právním úpravám jsou však stále perspektivním východiskem ke zkoumání problematických aspektů současné právní úpravy a korekci případných návrhů de lege ferenda. Tento závěr platí zejména o literatuře a judikatuře k ABGB. Tato je sice vzhledem k inspirativnímu vzoru této úpravy použitelná avšak s citlivým a konkretizovaným přístupem respektujícím socioekonomický vývoj. Potenciál zkoumané problematiky lze hodnotit jako dostatečný pro zpracování rigorózní práce.

2. Zpracování tématu s sebou přinášelo relativně značné nároky z hlediska objemu vstupních informací. Autorka pracovala s šedesáti tuzemskými zdroji a s třiatřiceti významnými rozhodnutími domácí provenience. Vůdčí průzkumnou metodou je deskriptivní analýza v kontextu vývojově koncipované kvalifikační práce. Přínosné je průběžné a systematické navracení se k předchozím právním úpravám. Kritickou výtku lze vznést ke skutečnosti, že nebyla využita žádná cizojazyčná literatura, judikatura či originální znění zahraniční právní úpravy. Inspirativním a recentním zdrojem v oblasti dědického práva mohla být aktuální novela ABGB účinná od 1. 1. 2017. Závěry uvedené v práci mají dostatečnou oporu v řádně citované domácí literatuře a judikatuře. Celkem 147 stran textu je průběžně doprovázeno rozsáhlým poznámkovým aparátem čítajícím 474 poznámek pod čarou. Z hlediska rozsahu výzkumných metod zpracování lze konstatovat, že práce přesahuje požadavky kladené na práci diplomovou a

s přihlédnutím k výtce v tomto bodě posudku splňuje požadavky kladené na práci rigorózní.

3. Formálně je text předložené práce rozčleněn vedle úvodu a závěru do pěti kapitol, které jsou dále dekadicky členěny do jednotlivých podkapitol. Obsahová náplň jednotlivých kapitol plně koreluje s jejich názvy.

Z hlediska systematického autorka vhodně začíná výklad v obecné rovině (kapitola 1 – „Obecné pojednání o dědickém právu“), navazující čtyři kapitoly systematicky sledují vývojovou koncepci práce „Autonomie vůle zůstavitele v ABGB, OZ 1950, OZ 1964, OZ 2012.“ Podrobnější členění kapitol není v každé kapitole vzhledem k rozdílnosti úprav shodné. Třetí kapitola je rozčleněna podle zásadních novel OZ 1964. Polovina textu práce je věnována současné úpravě. V tomto směru lze spatřovat recentní vědecký potenciál práce dostatečný pro práci rigorózní.

4. Předložená práce je zdařilým zpracováním zvolené problematiky. Autorka plně využila prakticky veškeré tuzemské literární zdroje. Poznatky obsažené v literatuře k předchozím právním úpravám nebyly využity k pouhé rešeršní či kompilativní činnosti, nýbrž byly využity jako poměrný činitel k poznávání současné právní úpravy. Lze proto uzavřít, že samotný název práce – „srovnávací studie“ je přiléhavý. I když se polovina práce zabývá právní historií projevů autonomie zůstavitele, autorka i v této části práce vznáší kritické otázky, přičemž odpovědi na ně nachází v historické institucionální komparaci. Dílčí a mnohdy kritické závěry nacházejí svoji oporu také v ekonomických a hospodářských aspektech období předchozích občasných zákoníků. Autorka vyslovuje relevantní hodnocení přínosů anebo negativ jednotlivých úprav. Z oponentského hlediska lze autorce vytknout argumentaci o nevhodnosti či problematičnosti právních institutů argumentovanou tím, že ji veřejnost nezná. Takto autorka zejména činí v případě svěřenského nástupnictví str. 94 a v závěru práce. Tento argument nemá oporu v zásadních výzkumných metodách práce, ale nachází ji pouze v pohledu sociologickém.

5. Předložená diplomová/rigorózní práce prokazuje, že autorka je schopna pracovat samostatným a tvůrčím způsobem a má hluboké znalosti zvolené problematiky. Generátor shod vykázal shodu nižší než procent v počtu 370 dokumentů. Cíl vymezený v samotném úvodu práce na str. 2 odstavec první a na straně 3 první odstavec, byl naplněn.

6. K předložené práci lze mít některé připomínky. V práci se vyskytují naprosto ojedinělé formální nedostatky – překlepy str. 13 pracích, str. 119 pořízeních, str. 137 judikaturní činnost. Po věcné stránce je potřeba vytknout, že absentuje práce se zahraničními zdroji (bod 1 posudku). Za druhé, a to zejména v kapitole

věnované současné právní úpravě autorka mohla alespoň odkazem zmínit další možnosti, které občanské právo zůstaviteli pořízenými pro případ smrti dává. Jedná se o zákaz zrušení a vypořádání spoluvlastnictví, zřízení služebnosti, svěrenského fondu, příkazy k započtení na dědický podíl, či díl nepominutelného dědice.

7. Závěrem je potřeba určit, zda předložená práce vyhovuje formálním i obsahovým požadavkům kladeným na tento druh prací tj. práci rigorózní. V případě formálního požadavku lze jednoznačně konstatovat, že práce rozsahem a poznámkovým aparátem těmto požadavkům vyhovuje. V případě obsahové je potřeba rekapitulovat předcházející body posudku předložené práce. Lze uzavřít, že i přes shora uvedené výtky, předložená práce takovým požadavkům vyhovuje a proto ji doporučuji k ústní obhajobě, při které se Mgr. Aneta Štěpánová zaměří na tuto otázku. Jak se autorka staví k současné právní úpravě dědického práva extenzivně protěžující zůstavitelovu vůli a to transcendentním způsobem, který někdy může kolidovat s oprávněnými a přirozenými zájmy dědiců (str. 146)? Lze i v současné době vzhledem ke všem sociálním, ekonomickým a dalším aspektům vycházet ze shodných ideových východisek jako v dobách ABGB? Považuje autorka současnou úpravu ochrany nepominutelného dědice za dostatečnou a zdařilou? Bylo by de lege ferenda vhodné uvažovat o společné závěti manželů?

V Praze dne 9. 4. 2018

JUDr. et MUDr. Alexandr Thöndel, Ph. D.

Oponent rigorózní práce